

मचासू

(चिनाखँ मुना)

सुभाषराम लाछि

सफू - मचासू

ताः - चिनाखँ

च्वमि - सुभाषराम लाछि

पिदंगु दँ - ने.स. १११५

पिकाक - सुप्रकला, थिमि

सुभाय् दु सुभाषराम लाछियात

भिन्न्यादँ जक दुम्ह मचां च्वःगु चिनाखँ पुचःया नां 'मचासू' थें, सफूचा नं म्हिचा बांलुयाः हिसिचा दु । तर उमेर व धिकलं थःत मचा धयाः च्वंसां - थ्व मचाया चिनाखँय् जिं ल्यायम्हसू व बुरासू नं खना । सू न्ह्यागु हे दयेव्यु, चिनाखँय् चिनाखँ दयेमाः । थःम्हं हनागु जिन्दगीया लागाय् अज्याःगु नं छुं छुं दु, गुगु स्वयेबल्य् छुं मखयाः नं नुगलय् प्याकृतिं न्याइगु भाव जुयाः बिइ, उकियात महेकुसे ब्वयेगु हे चिनाखँ च्वयेगु खः । थ्व सफुलिइ च्वंगु चिनाखँ थ्व हे सत्यया उद्घाटन यायेत न्ह्यानाच्वंगु ताय्तिता पलाः खः अर्थात भाजु सुभाषराम लाछिया कवि व्यक्तित्वय् थ्व दक्कले न्हापांगु परिचय खः । तर उपत्यकाव्यापी ख्यालः प्रतियोगिताय् ख्यालः म्हिता व स्यनाः तकः मछिं च्वन्ह्याःगु सिरपाः कायेधुंकूम्ह जूगुलिं वय्कः कवि जक मखु भीगु साँस्कृतिक सर्गःया तल्लल थिनाच्वंगु नगु नं खः । थुकथं हे चित्र व संगीतया माध्यमं नं थःत पिब्वयेत लगनशील जुयाः न्ह्यानाच्वंगु दु थ्व मचाम्ह भाजु सुभाषराम लाछि । तःमिपिं मचाखाचा दयाः नं चीमि थें हानाः मदयाच्वंम्ह नेपालभाषा- मां थ्व मचाया पाखें थःगु भिंगु दिं लिहां वैगु स्वयेत आसाकृति ख्वालं पियाच्वंगु दु ।

□ दुर्गालाल श्रेष्ठ

च्वमिया च्वसां

थ्व जिगु दक्कले न्हापांगु सफू छिगु ल्हाःतय् तये दयाः जि तसकं लय्ताः । छुं नं खँ याकनं व अःपुक्क हे मेपिन्त बिइगु छगू सशक्त माध्यम 'चिनाखँ' खः । थ्व सफुलिइ च्वंगु चिनाखँत मध्ये यक्व धैथें चिनाखँ साहित्य गोष्ठिइ न्यना हे दिल जुइमाः । खाइसे च्वसां फाकुसे च्वंसा थुकिइ च्वंगु चिनाखँया सवाः छिं कयादी धैगु आशा याना द्रंथाय् न्वाना जितः लिपायात भिनेगु लँ क्यनादिसँ । मेगु छु धाये थ्व सफू छिकपिन्सं ययेका दिल धाःसा जिगु कुतः सार जुल । थ्व सफू ब्वनाः ग्वहालि यानालि भीगु भाषा साहित्यया क्यवय् जितः मेमेगु नं स्वां ह्वय्केगु अवसर बियादिसँ ।

सुभाय्

पिकाःपार्वे

चिनाखँ छु खः धैगु खँ च्वमि भाजुया थःगु खँय् न्ह्यथना दिल, उकिं जिमिसं धयाः च्वने माली मताया । जिमित थुकिइ गौरव दु - न्हू प्रतिभायात ब्वये दयाः । च्वमिया नःलिगु च्वसां क्रियाः घूगु भ्वःयात नादंम्ह कवि दुर्गालालजुं नं उसि मचासे ब्वना भूमिका च्वयाबिया दिया थ्व

चिकिचा धंगु सफूचित तधंका दिल । चिनाखँया रुपय् थीथी पत्र पत्रिकाय् पिदंगु चिनाखँ माःहना
'मचासू' म्हिचाय् न्ह्यनी कथंया सफूया रुप बियाः छिगु ल्हातिइ थ्यंके खनाः नं जिपिं तय्ताया ।
सुभाय्

देख –

हनेबहःम्ह

स्व. डबलकाजी तुलाधरजुयात

गुम्हस्यां जित

चिनाखँ चिनेगु प्रेरणा बियादिल ।

चिनाखँ

नेवाः

घतय् च्वनीम्ह घवाः

अगलय् च्वनीम्ह अवाः

भुतुलिइ च्वनीम्ह सुवाः

भीपिं ला भाइ सकलें सकलें

नेपाः देय्या नेवाः

खः भीपिं नेवाः

उकिं

दिदीं तता नल

फुफुं निनि नल

इयाडी ममिं ला भन धाये हे म्वाः

मस्यु सुनां छु छु नल

छुयनय् स्वःसा तपुलि दु तपुलिइ दुने आइसा मदु

छेय् स्वःसा आगं दु

आगमय् दुने घः मदु

मनू धाःसा नेवाः खः

अय्नं नेवाः पहः मदु

भीपिं फुक्कं नेवाः खःसां

गबलें मजू छवाः

उकिं नेवाः खःला मखु

छक्वः न्हाय्कं स्वये वा

(जन आन्दोलन कविता सफुतिइ पिदंगु)

ज्यापु

सा लहीम्ह सापू

बुँज्या याइम्ह ज्यापू

घोंघोंचुयाः ज्या याः जूसां

इलय् मबू हापु

(लबु स्वलापौस पिदंगु)

ज्यामि

नँ ज्या याइम्ह कामि
लँ दयेकीम्ह ज्यामि
बाम्हसिक्क ज्या या: जूसां
गबलें मद्दु दामि
(लबु, स्वलापौस पिदंगु)

शिक्षक

विद्यार्थीत हाली, क्लास जुल खाली
मास्टर क्लासय् वनी, कथु सुक्क हाली
पित्या: प्वाथं छेय् वइ, तालय् मला: बेलि
(लबु, स्वलापौस पिदंगु)

शान्ति

दाना: स्वयेगु दापू
त्व: धुलकि बापु
शान्ति क्षेत्र धा:गु देशय्
गबलें मप्वं ल्वापु
(लबु स्वलापौस पिदंगु)

प्रतिज्ञा

ख्वपय् च्वंम्ह ख्वपय् दाजु
थिमिइ च्वंम्ह थिमि
थ:गु भाय् ल्यंका तया
न्ह्याबले नं जिमि

यलय् च्वंम्ह यलय् दाजु
येंय् च्वंम्ह यमि
थ:गु भाय् गबलें मछ्यः
थवं थवय् छिमि

डाडी ममी धायेकेगु छिमि
गुलि भ्वासि बानि
अजा अबु धायेगु जिमि
ल्यना च्वंगु दनि

छ्यनय् तपुलि क्वफ्यःलं
जँय् जिमि जनी
ह्वाग्लां सुरुवा: कोट छिमि
टाइ चिइगु बानि

टाइनं मखु, सूटं मखु
तइगु इज्जत भीगु

भ्वाथः जूसां थःगु पहलं
स्वाभिमानी ज्वीगु

थःगु भाय् थःम्ह मां
लात्ती जूसां यइगु
न्ह्याथाय् वंसां जिपिं च्वंथाय्
नेपाः देश लुइगु
(न्हूजःस पिदंगु)

तन्त्र मन्त्रया देशय् प्रजातन्त्र

तन्त्र व मन्त्रं लिमलाःपिं भी
गःपः सुक हाला च्वना प्रजातन्त्र धकाः
दरबारया चिपय् वालाः नं
ततःसलं हालाच्च्वना गणतन्त्र धकाः

राणातन्त्र, पंचतन्त्र, दरबारतन्त्र
प्रजातन्त्र, लोकतन्त्र, गणतन्त्र
स्वस्वथाय् दु थन तन्त्रै तन्त्र
तर मद्दु थन गनं हे बिजुलीया छुं हे यन्त्र

सुनां धाल मद्दु धकाः?
तन्त्र मन्त्र वाना छ्वइम्ह
प्रजातन्त्रयात न्हुतु न्हुइम्ह
जन अधिकार लाका काइम्ह
ग्वाः ग्वाः दु थन षडयन्त्रै षडयन्त्र

तुम्ह्याय् पाकुम्ह्याय्

तुम्ह्याय् पाकुम्ह्याय्
वैत छक्वः सालाः हयाः छ्वाछ्वा मछ्या याये

जाकि थिके बजि थिके
जनताया छ्यनय् दिके
छिमि जक सूट पुन
जिमि नाना ध्यके

चुनाव वःसा भोट खुये
नेता धायेक जुये
नेता जुयाः गुलिचां मद्दु
खुसिइ दक्वं भ्वये

स्याःपिं दक्व दनाः वयाः छ्गू थासय् मुने
थुपिं दक्व लुच्चातय्त् ल्वसा म्वाय्क नुने
कूताः द्योने थ्यनाः, लाखिं न्याक्क चिना
सित धकाः म्वाः म्वाकं हे थुमित सिथं यने

तुम्ह्याय् पाकुम्ह्याय्

निन्हु मपाः प्यन्हु मपाः दुःख जक वै
नुगः मछिं जिगु मन धुरु धुरु ख्वै
दुःख धकाः गुलि ख्वय् अथे न्हिलाः जुये
गुलि तक थथे याइ जिमिसं नं स्वये

न्हूदं

न्हूदं वल धकाः लय् लय् तायाः
भ्वासि ताय् मते भाइ
माःसां म्वाःसां न्यासि भ्वासि चाःसा
न्हासय् लुफिं हाइ

बजारय् स्वःसा छुं मद्दु दंगु
साहुनं क्वाय् जिक्व क्वाइ
गरीबतय् थन सुं हे थः मद्दु
न्ह्याथाय् वंसां स्याइ

तःसि छगःया च्यातका धाःसा
आमासि स्वतका काइ
केरा म्यु वःम्ह हाकुम्ह मस्य्
भीगु छै थःगु याइ

दंक नके धाःम्ह सरकारया
सः जक त्याय्त्याय् न्याइ
गरीब न्ह्याबले याःथे याकाः
सुक च्वनी मखु भाइ

(न्हूगु विश्वभूमि तँसापौ)

वा वल फय् वल

वा वल, फय् वल, आजु मवःनि
अजि वल, मल्जु वल, पाजु मवःनि

मोटर वल, ट्याक्टर वल, चिकं मवःनि
रोगी वल, डाक्टर वल, वासः मवःनि

विद्यार्थी वल, मास्टर वल, शिक्षा मवःनि
इत्तर वल, भित्तर वल, जनता मवःनि

मन्त्री वन, मन्त्री वल, सन्धि मवःनि
नियम वल, कानून वल, न्याय मवःनि

कुमा:

जि छम्ह कुमा: ख: न त हे मस्यूम्ह
न्ह्याक्व दु:ख जुलं नं ख्वबिं मिखाय् मथ्यूम्ह
नख: वल, चख: वल, गबलें लिमला:म्ह
कपालय् तपुलि, ब्वहलय् न्व:चा, तुती लाकां मदुम्ह
छेखा पतिं हिला: भाडा मिया ज्वीम्ह
न्ह्याक्व ज्या याना जूसां जस काये मस:म्ह
कुमा: जूसां दु:ख जूसां इमान्दारम्ह
जि छम्ह कुमा: ख: फुकसिया य:म्ह

मुक्तक

ग्वलय् च्वंगु पशुपतिइ बियाच्चन चन्दन
भ्व:या न्ह्योने न्ह्योने लाक्क अग्रवाल व टन्दन
प्रसादया नामय् घुस बिलं नं सुनां मया: खण्डन
उकिंला इमिसं यंके त्यंगु च: नापं लण्डन
(न्ह्यु विश्वभूमि तँसापौ)

ग्या: लि ला ग्या:

ग्या: जिला ग्या: स्कूल वने ग्या:
य: मां जि व ख्या: थें च्वंम्ह मास्टर खना ग्या:

पाठ न्यं वै थें, होमवर्क स्वइथें
न्हाय्पं नीका, कथिं दाइथें
जिला सिक्क ग्या:
य: मां जि व ख्या:थें च्वंम्ह मास्टर खना: ग्या:

क्याट माने बिरालो, राय्त माने मुसा
छुं हे मसिया
य: मां छुं हे धारे जित: छु छु धा:गु या ,
जिमिसं थूगु, जिमि ब्वने न्ह्या:गु
क, ख, धायेगु, जिगु भाषं ब्वनेगु
स्कूल मदुला ?
य: मां जिमित याकनं चाय्का ब्यूरे उज्व:गु स्कूल
य: बा: जिमित याकनं चाय्का ब्यूरे उज्व:गु स्कूल
य: सरकार,
जिमित चाय्का ब्यूरे उज्व:गु स्कूल

मुक्तक

न्हिला: न्हिला: स्वां धका: बिउसां
छक्व: निक्व: कं लाय् य:
न्ह्याबलें नापं च्वनीपिसं नं
छक्व: निक्व: ध्वं लाय् य:
(लुं ध्वाखा हवाई पौ)

मतिठा

जिं छन्त हेयेके
छं जितः ययेकि
नुगः स्वां व्हय्के
फुर्कंसिनं सय्कि
(लुँध्वाखा, हवाई पौ)

जेता

चं वनकि थथु
क्वं वनकि क्वथु
बिचं वनकि दथु
म्हुतुं वनकि कथु
न्हयाक्व सःपिं नेता जूसां:
जनताया मर्म मथु
(लुँध्वाखा, हवाई पौ)

आः ला धाट्ये व हे वळ

प्रजातन्त्र धाःगु जक छु वल
जनताया नुगल्य् आशाया स्वां व्हल
उखें वल थुखें वल, स्वः स्वः थाय् गः गः वल
पीन्हय्गू ला भीथाय् सरकार वल
अले ला भन् छु माल,
प्यखें भीथाय् व्हारारां दुहाँ वल
पूर्व शरणार्थी वल,
पश्चिमं टनकपुरया भमेला वल
दक्षिणया लुखां तरकारीया टोकरी ज्वनाः
भ्वः भ्वः लाक हाकुचात वल
मत हे मच्याकूसां ध्यबा पुले माःगु नियम वल
हितिया प्वालं ला आः लः स्वयां उप्वः फोहर वल
टेलिफोनया तारय् नं करेन्ट वल
मच्चिकं न्यायेगु पसलय् नं लाइन वल
भ्वरि तगवःपिनि यक्व नयाः धक्का वल
भी गरीबतय् भुतुलिइ मि मच्यानाः वाकाः वल
गुम्हसियां ला थन इतिइति न्हिले वल
भी जक छाय् छाय् मस्यु सुकुसुकुं ख्वये वल
उकिं ला थन सतक सतकय् जुलुस वल
जुलुस जक वलं ला छुं मस्यं
भ्यालय् नापं बन्दुकया गोली वल
प्रजातन्त्र जक ला छु थन मानव अधिकार वल
उकिं ला सतक सतकय् गोली मुल
प्रजातन्त्रया नामय् थन मनपरी तन्त्र वल
पंचायत वनां छु याये थन,
गिरीजाया गिरीजा तन्त्र वल

घोषणा पत्र

जिगू हे देशय् जि ला परदेशी ज्वीन
जिगु ला थन गुगुं गां हे मद्दु
गां दयेके धा:पिं पार्टीया दुन् फुकं हे विद्वान
अन ला छम्ह जक नं ध्वां हे मद्दु
थ:गु छैय् दुने कत: च्वं वल नं
अमिके ला छुं धायेगु ग्यां हे मद्दु
उकिं देय् थौं थुलि पकुमकु चिन
थौं थ्वया थ:गु धैगु बां हे मद्दु
थ्व देय्या सतकय् ला हुलै हुल
मन् वनेगु ला गनं लँ हे मद्दु
योजना जक ग्वा: ग्वा: दयां छुयाये
जिगु गामय् वनेगु खुसिचाय् ला ताँ हे मद्दु
देया धन ला फुकं विदेशीतय् धुकुतिइ
भी नेपालीतय् धुकुतिइ ला दां हे मद्दु
न्ह्यागु थासय् स्व:सां थन अग्रवाल व तन्दन जक
भी नेपा:मितय्गु ला गनं नां हे मद्दु
(न्हूगु विश्वभूमि तँसापौ)

ज्ञां

छ धैम्ह छ हे मखु
गन छंके जि मद्दु
जि धैम्ह नं जि हे मखु
गन जिके छ मद्दु
अहं थ्व गुज्व:गु भी
गुकी न छ दु न जि दु
(न्हूगु विश्वभूमि तँसापौ)

ध्वां

ल्याय्म्ह ख: भी देय्या थां
बुरा बुरीपिं भीगु ज्ञां
मिसात फुकं भी हे मां
मचात धैपिं भविष्यया बां
थ्व खँ मथूपिं फुककं ध्वां
(लुँ ध्वाखा हवाई पौ)

मोहनि

दनाखतं स्वयां उमि ला मोहनि
सुथनिसें थन जिमि जुल बहनि
वाक्का:, धक्का: ल्वाकज्या:गु
बापा: च्या:गु मोहनि
जिला नुग: ख्व:नि

मोहनि

भः भः धाय्क मोहनि वं सां
भः भः न्हूपिं छम्ह निम्ह ल्यनि
बाताय्च्वंगु थाका थुकु जूसां
अन्तिइ दुने ला भचा भचा ल्यनि
धुकुतिइ सन्दुकय् छुं छां मदुसां
नुगलय् पीर ला अभ्र नं दःनि
दुःख व पीरं कय्कय् च्याःसां
आशाया मत ला पुलुपुलु च्याःनि

मोहनि

बाताबाता नइपिं कुर्सिइ च्वपिं
छम्हू निम्हू नइपिं लुखातय् च्वपिं
छयं स्यू फौपिं कर्गी दुपिं
क्वय् चु चु प्याइपिं भ्वाथः लपिं
शासन याइपिं प्वात्या प्वात्या ल्हपिं
भाषण याइपिं लिगि लिगि च्वपिं
रासन नइपिं फसि थें ल्हपिं
भाषण न्यनीपिं आसाकुति ख्वाःपिं
चुनाव वयेव लय् लय् लय् ताइपिं
भोटया लागिं मनू हे स्याइपिं
मौकाय् वाःसा देश हे मिइपिं
भ्मीथाय् यापिं.....धाःपिं
बहुदल वल धकाः लय् लय् ताःपिं
प्यदं हे मदु बलय् आशां द्याःपिं
नये जक दःसा छुं हे म्वाःपिं
युगनिसें हे सन्हयः वःपिं
वं वं थाय् तक द्याका च्वने माःपिं
ह्याउंयात हे नं हाकु धाय् माःपिं
ही मी चा चां उसिमसि दपिं
वाक्का त तं भ्रसुकाः वःपिं
म्वाना थें म्वाये मखना च्वपिं
अधिकार मदयाः नुगलय् स्याःपिं
ग्याय्मते न्हां स्व अय् लँजुवात
आज्जुइ थ्यंकेत न्हयां वै च्वपिं

च्यूताः

शहीदया हिं म्वःल्हुया जन्मन्हि न्यायेका च्वपिं
प्रजातन्त्रया छय् छुइपिनि
अंश बण्डा यायां हे लीमलाः

लँय् पंगु सालिक तछ्याना दुहां वंपिं
प्रगतिया केहें किजापिनि
तज्यागु शालिक दयेकु दयेकुं लीमलाः

आन्दोलनय् थःगु ल्हाः तुति तंका च्वपिं
अपाङ्ग जनताया काय् म्हयाय्पिनि
थःगु भविष्यया च्यूताः का कां लीमलाः
तर....विचरा देय् सुनां च्यूताः काः मदया
वं वं थाय् बिचरा जक जुयाच्वंगु दु

विकास

खपय् भैलःद्यःया देगलय् न्हय्ग्वः न्हय्ग्वः गजू
आराध्यदेव पशुपतिइ विदेशयाम्ह भजु
जिमिगु गामय् मन्त्री दया नं छुं हे विकास मजू
उकिंला थन वः वः पिं विदेशी न्ह्याबले चाः अजू

जिगु देय्

जल सम्पदाया धनीगु देशय्
त्वनेत तक नं लः मदु
अत्याचारी सरकारया विरुद्धय्
सुयागुं थन सः मदु

शान्तिक्षेत्र धाःगु देशय्
गबले शान्ति जूगु मखु
वीर गोर्खालीतय्गु देशय्
ग्याफर मखुपिं दुगु मखु

स्वच्छ सफा हराभरा धाः थाय्
फोहर बाहेक दूगु मखु
भाषण जक याना जुयां छु याये
सुनां थन थूगु मखु

विकास याये जक धयां छु याये
विनास बाहेक जूगु मखु
त्वाः देवाः जक च्यानां छुयाय्
उकिं क्वय् मतं खःगु मखु

त्याः बु

तुथिया लः सासां बुइ
सीमत ला भन च्या च्यां फुइ
विद्वान धैम्ह बु बुं त्याइ
मूर्खत ला न्ह्याबले त्या त्यां बुइ

शाहाकारी

रामायण बाखनय् कंस मदु
महाद्यःया थःगु वंश मदु

सिम्ह मनूयाके हंस मद्
जि नयेगु नसाय् गबले मंस मद्

जिन्दगी

ताइ धैगु चिइत खः
वसः थें फिइत मखु
जिन्दगी धैगु बिइत खः
अथें अथें फुइत मखु

अहमता

चिनी सिवे कस्ति चाकु
दक्कले उप्वः बरं माकु
बरु खिचाया न्हिप्यं तप्यंके अःपु
नेतातय्गु अहमता स्याये साप थाकु

क्वचाल

'Machasoo' (Poem Collection) By **Subhash Ram Lachhi**

Book URL <http://www.jwajalapa.com> Email webmaster@jwajalapa.com

all rights reserved. copyright 2003 by **newatech inc.**

<http://www.newatech.com>